

Kulturdepartementet

Din dáhton:	Din ref.:	Min dáhton:	Min ref.:	Áššemeannudeaddji:
		30.11.2020		Mai Britt Utsi maibu@samas.no

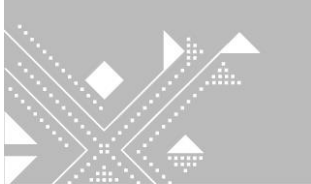
Høringsinnspill til Kulturdepartementets arbeid med en strategi for folkemusikk og folkedans

Sámi allaskuvla- Samisk høgskole (SA) viser til Kulturdepartementets høring knyttet til en ny strategi for folkemusikk og folkedans.

Departementet har ønsket innspill til ulike aspekter ved ivaretagelse, bevaring og utvikling av folkemusikk og folkedans, opplæring og kompetanseheving samt forskning, formidling og tilgjengeliggjøring av relevant materielt og immaterielt innhold fra folkemusikk og folkedansfeltet. Vår uttalelse vil særlig knyttes til samisk folkemusikk, - samisk joik, som en spesiell del av landets folkemusikk. Vi har knyttet våre uttalelser til departementets spørsmål i høringsskrivet.

1.Hvordan kan politikk og forvaltning innenfor folkemusikk og folkedans best ivareta de tradisjonelle uttrykkene og samtidig stimulere mangfold og fornyelse?

Samisk folkemusikk (tradisjonsjoik og mer moderne joikemusikk) er et av samenes mest fremtredende kulturuttrykk og er derfor svært viktig for samene som urfolk. Idag har spesielt unge joikere/musikere eller aktive artister tatt tilbake joiken, som av historiske årsaker har vært fortiet i ulike områder av Sápmi. Det er viktig at også samisk folkemusikk ivaretas i nasjonale satsninger, i og med at norske myndigheter har et særskilt ansvar blant annet etter UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv, å bidra til å sikre at samisk folkemusikk også ivaretas og sikres, som del av den nasjonale kulturarven. Sametinget har et nasjonalt ansvar for å forvalte virkemidler innenfor samisk kultur, herunder midler til produksjon av dokumentasjon og publisering av tradisjonell joik. Likevel ser SA at det er nødvendig å løfte joikens status som folkemusikk i Norge gjennom at også sentrale myndigheter utvikler politikk på dette området, gjerne i samråd med Sametinget og samiske kunstnerorganisasjoner og særlig organisasjoner som arbeider med å fremme samisk folkemusikk. I utvikling av politikk på dette kulturområdet er det også viktig at departementet sørger for å vurdere

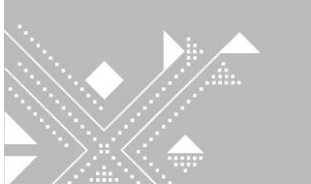

hvilke internasjonale forpliktelser Norge har i forhold til samene som urfolk og bevaring og utvikling av samisk kultur, herunder samisk folkemusikk og joik som sangform. Forvaltning av samenes musikkarv bør ligge hos samiske institusjoner og organisasjoner som har den nødvendige kultur- og språkkompetansen til å forvalte joik. Bruk av joik i forskning og i kommersiell sammenheng bør underlegges en større grad av medbestemmelse fra det samiske folket som eiere av sine egne kulturelle uttrykk. Joik har gjennom lang tid blitt fornyet, uten at det har gått på bekostning av den tradisjonelle joiken som har sin naturlige plass i de samiske samfunn. Samtidig er det av stor viktighet å fortsatt ha særskilte tiltak for å bevare tradisjonell joik som musikalsk uttrykksform. Samisk joikeuttrykk varierer stort fra område til område, derfor bør det i utvikling av politikk for bevaring og utvikling av samisk folkemusikk legges til rette for at alle de samiske områdene tilgodeses med tilpassede tiltak.

2.Hvordan kan det best legges til rette for opplæring og kompetanseheving innenfor folkemusikk og folkedans?

SA har over lengre tid hatt samisk folkemusikk som en del av den samiske lærerutdanningen og barnehagelærerutdanningen. Vårt studietilbud *Juoigan ja muitaleapmi 1-2*, 30 stp. kurs i joik og samisk fortellertradisjon, tilbys både som enkelttemne og som del av musikkemnet innen samisk grunnskole- og barnehagelærerutdanning. Neste studieår vil vi tilby *Čuojat juoigga (Spill og joik)*, et nytt 10 stp. studietilbud innen samisk musikk og joik. Her har vi samarbeid med Sámi musihkkaakademiiija (Samisk musikkakademi) i Utsjok i Nord-Finland. Sámi musihkkaakademiiija ja SA har via Interreg Nord-prosjektet samarbeidet med Sámi musihkkaakademiiija siden 2017, og flere av de fagansatte som har vært knyttet til dette samarbeidet har sin utdanning fra Sibeliusakademiet i Helsinki, Finland (<https://www.uniarts.fi/en/units/sibelius-academy/>). Våre studenter ved ovennevnte utdanninger har fått hospitere ved Sámi musihkkaakademiiija, og har der fått både praktisk og teoretisk påfyll og kunnskap innen samisk musikk, noe som har vært svært populært og omtalt i media flere ganger. Vi jobber nå med å videreutvikle samarbeidet til en mer permanent ordning, og er i en prosess med Sametinget i Finland og Sámi musihkkaakademiiija om å søke en permanent finansiering av disse studietilbudene, helst på nordisk nivå. Det er ønskelig at de nordiske regjeringene støtter opp om disse initiativene som kommer fra samiske fagmiljøer som arbeider med bevaring og opplæring i samisk joik.

Opplæring i samisk folkemusikk/ joik er ressurskrevende og det krever et sterkt fagmiljø innenfor blant annet tradisjonell kunnskap, noe som igjen fordrer at vi har utdanningstilbud innenfor tradisjonell kunnskap på høyskolenivå. En nasjonal satsning på opplæring og kompetanseheving innenfor folkemusikk bør også inkludere samisk folkemusikk og involvere kompetansemiljøer som besitter kunnskap om samisk musikk og joik, her kan SA være en naturlig dialogpartner men også samiske kunstner- og opphavsorganisasjoner bør særskilt inviteres til å komme med innspill til egnede tiltak. Sámi dáiddaráđđi - Samisk kunstnerråd (<https://samidaiddar.no/no/media/sami-daidarraddi>) har invitert til et samarbeid med SA om et tverrfaglige tilbud (fri bachelor) innen kunstfagene duodji (samisk håndverk), joik og musikk, film, scenekunst og visuell kunst. Dette skjer samtidig med at vi nå innad på SA er igang med å avklare våre studietilbud innen kunstfagene. Ved vårt doktorgradsprogram i *Samisk språk og samisk litteratur* er nå to kandidater i slutfasen av sine avhandlinger innen emnet muntlig litteratur, joik og samisk populærmusikk. En stipendiat i

pedagogikk ved barnehagelærerutdanninga er i startfasen av sitt prosjekt innen emnet joik i samiske barnehager.

3.Hvordan kan det best legges til rette for mest mulig effektiv bevaring og arkivering av relevant materielt og immaterielt innhold fra folkemusikk og folkedansfeltet.

Samisk joik er urfolkemusikk og en sentral del av samenes kulturarv, og internasjonale prosesser påvirker både spørsmål om hvordan man best kan bevare men også videreutvikle og tilby opplæring i joik, men også hvordan arkivere/ oppbevare og forvalte både materielt og immaterielt innhold knyttet til joik. Det finnes mange arkiver i verden hvor det finnes samisk tradisjonell joik og annen immateriell kulturarv som er innhentet eller dokumentert som tilhører samiske samfunn, og her burde statlige myndigheter støtte prosesser om tilbakeføring av denne kulturarven tilbake til Norge og de samiske samfunn. Sametingets tilbakeføringsavtale Bååstede omfatter tilbakeføring av samiske kulturelle gjenstander, en liknende avtale kunne vært utviklet for tilbakeføring av samisk musikkarv som ligger lagret i ulike arkiver særlig i Norden.

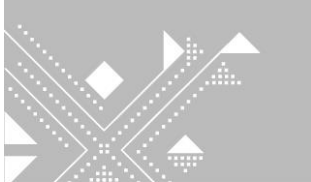
4.Hvordan kan det best legges til rette for forskning, formidling og tilgjengeliggjøring av dette materialet?

SA ser at utlysning av egne forskningsmidler for forskning på folkemusikk hadde vært et tiltak som hadde kunnet hatt en god effekt for kunnskapsformidling om samisk folkemusikk. Når det gjelder tilgjengeliggjøring så er det flere prosesser som burde iverksettes- tilbakeføring av arkiver tilbake til samiske kompetansmiljøer er ett tiltak som kan tilgjengeliggjøre gamle joiker som kanskje ikke er kjent i dag. Det er viktig at institusjoner som har arkivfaglig og samisk kulturkompetanse slik som eksempelvis Samisk arkiv får tildelt hovedansvaret for arbeidet med tilbakeført arkivmateriale, samt ansvar for innsamling og arkivering av samisk folkemusikk.

5. Hvordan kan internasjonalt samarbeid bidra til å styrke folkemusikken og folkedansens posisjon i samfunnet?

Alle spørsmål knyttet til både bevaring, utvikling og opplæring i samisk folkemusikk/joik, er grenseoverskridende spørsmål som krever koordinering og samarbeid mellom samiske institusjoner, institusjoner som forvalter samlinger av samisk joik og nordiske myndigheter. Dette samarbeidet burde styrkes gjennom at regjeringene i Norden initierer en felles satsning på samisk folkemusikk/joik. Dette kan gjøres gjennom samarbeidet i Nordisk Ministerråd men kan også knyttes til samarbeidet mellom Sametingene i Norge, Finland og Sverige og de nordiske sameministrene. SA arbeider med å løfte frem samisk folkemusikk som satsningsområde ved vår egen institusjon, og vi har flere prosesser på gang for å styrke dialogen med ulike samiske kompetansmiljøer også i Finland og Sverige.

SA har samarbeidet med andre urfolk innen folkemusikk og folkedans, eksempelvis har vi hatt kurs innen Grønlandsk/inuittisk maskedans og russiske urfolks strupesang. Samarbeidet mellom samer og andre urfolk om våre folkemusikktradisjoner vil kunne være med på å utvikle nye, spennende kulturmøter, der folkemusikken og folkedansen får utfolde seg på en kreativ måte. Derfor er det viktig at de nordiske statene er seg sitt ansvar bevisst, og kan være med på å støtte om og legge til rette for et slikt samarbeid. UNESCO spiller en viktig rolle innenfor dette feltet

Sámi allaskuvla

Sámi University of Applied Sciences

internasjonalt- og UNESCO-kommisjonen i Norge kunne blitt tildelt flere midler til å styrke internasjonalt samarbeid og prosesser knyttet til gjennomføringen av Norges internasjonale forpliktelser. FN vedtok i 2007 De forente nasjoners deklarasjon for urfolks rettigheter, der spesielt art. 31 bekrefter at urfolkene har rett til å opprettholde, beskytte og utvikle sin kulturarv, tradisjonelle kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk. FNs urfolkserklæring bør være rammen for internasjonalt og nasjonalt /nordisk arbeid med å styrke urfolks folkemusikk som en viktig del av nasjonal folkemusikk.

Sámi allaskuvla er positiv til at departementet ønsker å tydeliggjøre statens ansvar og oppgaver når det gjelder samisk folkemusikk, og skissere virkemidler som kan bidra til bedre måloppnåelse. Staten har et særskilt ansvar for å ivareta de tradisjonsbærende kulturuttrykkene, inkludert de samiske kulturuttrykkene, fordi dette er en del av vår felles kulturarv.

Sámi allaskuvla bidrar gjerne med mer utdypende informasjon om våre opplæringstilbud og vår forskning i samisk joik hvis det er ønskelig.

Med hilsen

Laila Susanne Vars
Rektor Sámi allaskuvla

Mai Britt Utsi
Høgskolelektor i samisk litteratur
Sámi allaskuvla